

Käännättävä nimismies Wald-
stedt ja Pilppulan talon i-
sänsän puoleen.

Kertomus

hautalöydöstä roomalaiselta rautakaudelta Laiti-
lan pitäjän Laitilan kylästä n.s. Valkojärven
rannan mäeltä.

Kertomukseen kuuluu 2 karttaa, 1 valoku-
va sekä H.M.1. 7944.

Käydessäni lokak. 20 - 21 pv. 1921 Laitilassa Untamalan kalmiston rauhoittamista koskevassa asiassa, sain nimismies Axel Waldstedtilta haltuuni rautakautisen muinaislöydön, jonka työmies Martti Nyholm viime syyskuun lopulla oli tavannut Taminamäeltä Laitilan pitäjän Laitilan kylän yhteismaalta Haaron höyrysaha O/Y:n tulevan sahan, myllyn ja sähkölaitoksen konehuoneen perustusta kaivettaessa. Löydöstä, joka sisälsi pronssisen rannerenkaan puolikkaan, ison puukon, jossa ruoto on polveikas (vrt. Hausmann, Grabfunde aus Estland, Tafel. I: 41, 51, 81), sirpin kappaleita ja putki-kirveen, maksoin Nyholmille 75 mk.

Kävin paikkaa tarkastamassa tehden siitä karttaluonnoksen ja valokuvaten sen (yksi ainoa levy oli valitettavasti enää jäljellä). "Pikamatkalla" ollen, ilman kaivauskalustoa mukana, en voinut sen enempiä tutkimuksia siinä suorittaa.

Mäen erikoisnimi on "Valkojärven rannan mäki": varsinaisen Taminämäki, joksi sitä usein sanotaan ja jolla nimellä nimismies sen mainitsi, on seuraava mäki kirkolle päin. Valkojärven rannan mäki on soikea, nyt puuton, matalahko kukkula Valkojärven etelärannalla, kirkolta n. 1 km Palttilaan ja Untamalaan päin, Valkojärvestä lähtevän Sirppujoen niskan itäpuolella, yhteiseksi hiedanottopaikaksi erotettu. Itse löytöpaikka on matalalla pengermällä, joka mäestä ulkonee luo-

teeseen päin ja joka nyt on n. 3 - 4 metr. Valkojärven pintaa ylempänä. Ennen järven laskua huuhteli vesi mäen reunoja. Hautauksen aikana on mäki mahdollisesti ollut meren saarena, koska Valkojärven pinta ennen järven laskua oli vain 11 m meren pintaa ylempänä. Maaperä näyttää olevan vierinkivisoraa.

Löydöstään kertoi Martti Nyholm, joka kävi mukanani paikalla, seuraavasti: löytökohdalla oli ollut maanpinnassa heikosti tuntuva n. metrin läpimittainen kiviraunio; kivet, joita oli vain yhdessä kerroksessa, olivat osaksi hyvinkin isoja, miehen nostannaisia. Kivien päältä löytyi ruotsalainen vaskiraha v:lta 1719. Kivien alla oli n. $\frac{1}{2}$ m:n laajuinen ja n. $\frac{1}{4}$ m:n syvä "hauta" täynnä mustaa, liikasta soraa, josta esineet löytyivät läheltä toisiaan, rannerengas - muita syvempää. 1) Sirpin, joka maata kuokkiessa oli mennyt kappaleiksi, heitti löytäjä kaivauksen sivulle, mistä allekirjoittanut sittemmin löysi kolme kappaletta siitä. 2) Löytökohta on N:n osoitusten mukaan (vrt. nootti 2 ed. sivulla) konehuoneen pohja-alan itäosassa, kartalle 2 a:lla merkityllä kohden. Kohdissa b ja c oli ollut samanlainen kiveys, kuin kohdassa a; niidenkin alta oli löytynyt samanlainen mustaa maata sisältävä kuoppa kuin a:n alta, mutta ei mitään esineitä. Palaneita luita ei Nyholm ollut näissä kuopissa huomannut. Kohdassa d oli ollut myös raunioontapaista, jonka alla oli ollut ehkä hiukan mustaa maata: kohdassa e oli ollut hieman isompi kiviraunio, jonka toiset miehet olivat -- Nyholmin siirryttyä toisille työmaille -- purkaneet heidän antamansa ilmoituksen mukaan mitään löytämättä. Niiltä paikoin, missä täytemaa alkaa ja mihin mylly tulee sijoitettavaksi, oli pintaa kuokkiessa löytynyt ruotsalainen kupariraha v:lta 1836.

1) Rannerenkaan murtopinta on uusi, jotenka sekin on ilmeisesti kaivauksessa särkynyt. Maa löytökohdalta oli siirretty täytemaaksi rakennuksen perustuksen lounaispuolelle; siitä olisi ollut toivotonta ruveta renkaan puolikasta enää etsimään. --

2) Sirpin kappaleet löytyivät konehuoneen pohjoispuolelta rakennuksen perustuksen keskipaikoilta, kun Nyholm, jota en kappaleet löydettyäni enää onnistunut tapaamaan, haki niitä siltä kohtaa, mistä näytti esineiden löytyneen, eli useampia metrejä idempää, on mahdollista että N. ei ole aivan oikein muistanut haudan kohtaa, joka mahdollisesti on ollut lännempänä kartalle merkitystä paikasta.

Hautamuoto tässä kalmistossa on siis samanlainen (yhden hengen hauta?) kuin Untamalan kalmistossa.

^{itus} Peruskalvauksia tullaan paikalla jatkamaan ensi kesänä, luultavasti heinäkuussa, ja on niiden aloittamisesta luvattu hyvissä ajoin ilmoittaa museoon. Silloin tulee raivattavaksi m.m. konehuoneen pohjoispuolella oleva osa pengertä sahalaitosta varten; tässä näkyy maassa muutamia pieniä, pääasiallisesti rehevämmän värisen ruuhonsa vuoksi ympäröivästä kankaasta erottuvia hauturoita, joilla voisi olla jotain merkitystä, sekä konehuoneen luoteispuolella entisessä järvenrantapenkereessä pieni soikeahko hieman pinnasta kohoava kiviraunio (f. kartalla 2). Tämä raunio ja koko tulevan sahan alue olisi mielestäni ensi kesänä tutkittava, samoin konehuoneesta etelään n. 25 metr. mäen rinteessä uuden tien syrjässä sijaitseva selvä raunio (kartalla 2 g), joka joutuessaan liikepaikalle tulee olemaan häviön uhan alaisena.

Varsinaisella Taminamäellä, Valkojärven rannan mäestä kirkolle päin, näkyy myös useita hautaraunion tapaisia epäta-
saisuuksia. Mutta niitä saattanee löytää täältä melkeimpä jokaiselta mäeltä.

Laitilassa 21 p. lokak. 1921.

Aarne Europaeus.

Kertomus

hautalöydöstä roomalaisesta rautakaudesta
Laitilan pitäjän Laitilan kylästä n. s.
Valkojärven rannan mäeltä.

Kertomukseen kuuluu 2 karttaa, valokuva sekä H. M. 1. 7944.

Käydessäni lokak. 20-21 p. 1921 Laitilassa Untamalan kalurien rauhoittamista koskevana Asiana, seini nimismies Axel Waldstedtillä halvuuni rautakauteisen muinaislöydön, jonka työmies Martti Nyholm viime syyskuun lopulla oli tavannut Taminamäellä Laitilan pitäjän Laitilan kylän yhteismaasta ~~siinä~~ Haaron höyrysaaha Oyj:n ^{tulevan} ~~siinä~~ saahan, mureen ja sähkölaitoksen konehuoneeseen perustusta kaivettaessa. Löydöstä, joka sisälsi pronssisen rannereunan puulikkoon, ison puukon, jossa ruoto on palveikas (vrt. Hausmann, Grabfunde aus Ostland, Tafel. I: 41, 51, 81), sirpin kappaleita ja ~~puukappaleita~~ makroin Nyholmille 75 mk.

Kävin paikkaa tarkastamaan tehdä sen siitä karttaluonnoksen ja valokuvaten sen (yksi ainoa levy oli valitettavasti mää jätetty). "Pikamäekalla" alle, ilman kaivauskalustoa mukana, en voinut sen enempää tutkimuksia siinä suorittaa.

Mäen erikoisnimi on "Valkojärven rannan mäki", varsinaises Taminamäki, joka sitä usein sanotaan ja joka nimellä nimis-

mies sen mainittiin, on seuraava mäki
Kirkalle päin. Valkojärven rannan mäki
on soikea, nyt puuton, matalaanko kutsu-
kula Valkojärven etelärannassa, kirkolta
n. 1 km Palttilaan ja Uutamalaan päin,
Valkojärvestä lähtevän Sirppijoen nis-
kan itäpuolella, yhteiseen hiedanotto-
paikkaan erätetty. Tse löytöpaikka on
matalalla pengermällä, joka mäestä
ulkonee luoteeseen päin ja joka nyt on
n. 3-4 met. Valkojärven pintua ylempä-
nä. Ennen järven lorkua huutelo voi
mäen reunoja. Hautauksen aikana on mäki
mahdollisesti ollut meren saarena, koska
Valkojärven pinta ennen järven lorkua oli vain
11 m ~~metr.~~ meren pintaa ylempänä. Maaperä
näyttää olevan vierintivisoraa.

Löydöstään kertoi Martti Nyholm,
joka kävi mukamani paikalla, seuraaven-
ti: löytökaudalla oli ollut maanpinnassa
1 heikkori tuntuva n. metrin löjimmillään ki-
vir auno; kivet, joita oli vain yhdessä kerrok-
sessa, olivat osaksi hyvin isoja, miehen nos-
tannaisia. Kivien päältä löytyi ruotsalainen
vaskiraha v: lta 1719. Kivien alla oli n. 1/2 m:n
laajuinen ja n. 1/4 m:n syvä "kaut" täynnä
murtaa, likaista soraa, josta esineet löytyi-
vät läheltä Jorinään, rannereagas muuta
syvempää? Sirppⁱⁿ, joka maata Kaorkiessa
oli meunyt kappaleiksi, heitti löytäjä kaivauk-
sen sivulle, mistä allekirjoittanut sitten nimin löyri
kalme kappaleita siitä? Löytökautta on N. n

3 Rannereukan murtopinta on uusi, jotenka sekin
on ilmeisesti kaivauksen särkynyt. Kun kaa löytökau-
dalla oli siirretty täytemäisiin rakennuksen perustuksen
lounaispuolelle; siitä oli ollut toivotonta ruveta ^{reunkaan} ~~siirtää~~
julkikorta enää etoimään. — 3 Sirpin kappaleet löytyivät
konehuoneen polijoispuolella rakennuksen perustuksen kaiki-
paikoilta. Kun Nyholm, jota en kappaleet löydettyäni enää on-
nistunut tapaamaan, koki niistä sillä kertaa, mistä näytti eri-
neiden löytyneen, eli useampia metrejä itempää, on mahdollista
että N. ei ole aivan oikein muistanut kaudan kautaa, joka
mahdollisesti on ollut lähempänä kartalle merkittyä paikkaa.

asoitusten mukaan (vrt. nauki 2 ed. sivua), Kone-
 huoneen jalka-alan itäosa, Kartalla 2
 2 a: Na merkityllä kauden. Kaudissa b ja
 3 c oli ollut samantainen kivisy, kuin koh-
 dassa a; niidenkin alla oli löytynyt
 samantainen mustaa maata sisältävä
 kuoppa kuin a:n alla, mutta ei mitään
 esineitä. Palaneita luuta ei löytynyt
 ollut näissä kuoppina huomannut. Koh-
 4 dassa d oli ollut myös rauniontapais-
 ta, jonka alla oli ollut eura hiukan mus-
 5 taa maata; kohdassa e oli ollut mi-
 man isompi kiviraunio, jonka Toiset
 miehet alivat - Nyholmia siirryttyä
 toisille fyömaalle - purkaneet heidän au-
 tamansa ilmoituksen mukaan mitään
 löytämättä. Nillä paikoilla, missä löy-
 temää alkoi ja mihin mylly tulee si-
 joitettavaksi, oli pintaa kuoppina löy-
 tynyt ruotsalainen Kupariraha v:ltä 1836.

Hautamuoto tässä Kalmitossa
 on siis samantainen (tyhjän kengen panta?)
 kuin Kustamalan Kalmitossa.

Perustuskavautkia Fullaan paikalla
 jatkamaan ensi kesänä, luultavasti heinä-
 kuussa, ja on niiden aloittamisesta luvattu
 hyviä ajoi ilmoittaa museoon. Silloin tu-
 lee raivattavaksi m.m. Konehuoneen jalkoi-
 puolella oleva osa pengestä Sahalaivosta
 varten; tässä näkyy maassa muutamia
 pieniä, pääasiassa rehevemmän väri-
 sen ruohonsa vuoksi ympäröivästä kan-
 kaarta erottuvia hauturita, joilla voisi olla
 jotain merkitystä, sekä Konehuoneen luoteis-
 puolella entisessä järvenrantapenkereessä
 pieni, soikea hieman pinnasta koho-
 5 ava kiviraunio (j. Kartalla 2). (Koko Fullaan
^{Jämppäraunio (?)}
^{ens. Kesänä}
 Sahalla alie alisi mielestäni (Fuokittava, sa-
 moin Konehuoneesta etelään n. 25 metr.

mäen rinteessä uuden Tien Syyjästä si-
jaitseva selvä rauni (Kavalla 2 g), joka
jouluessaan liikepaikalle tulee olemaan
hävion uhan alla.

Varsinaisella Saminandella, Val-
kojärven rannan mäellä Kirkalle päin,
näkyvät myös useita hautaraunioita. Tä-
ppäisiä epätasaisuuksia. Mutta niitä
saattanee löytää täältä melkein-
pä jokaiselta mäellä.

Leitillä 27 p. lokak. 1921.

Aarne Ruoponen.

M. Kampin jatkavat 1922
tutkimuksia, tuloksitta!

Laitila.

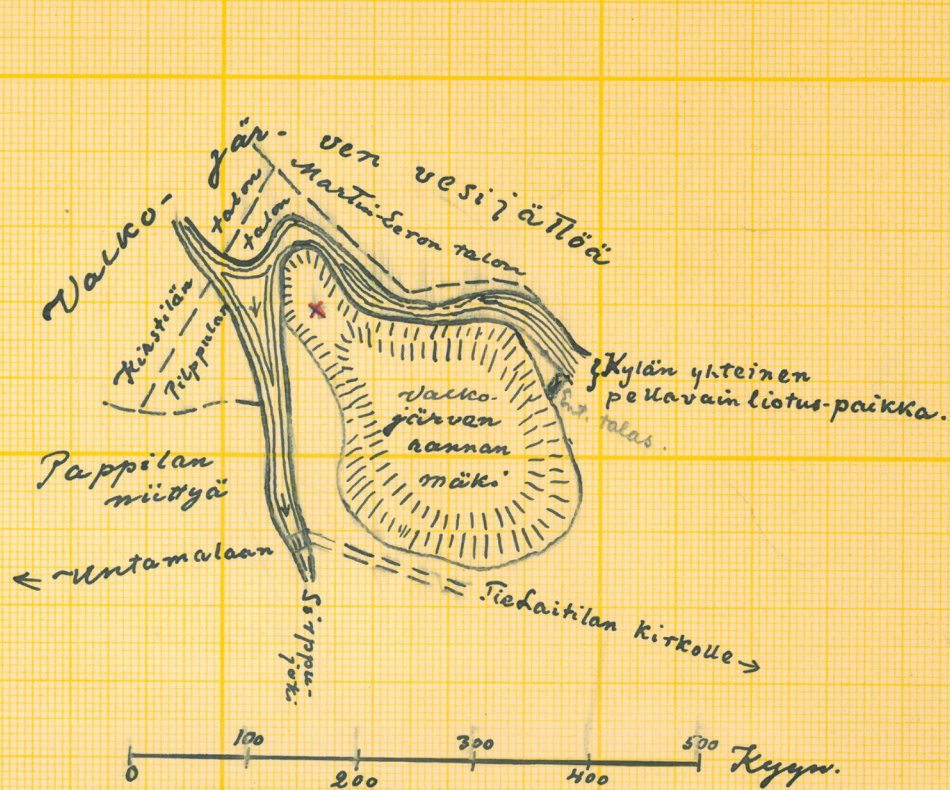

5565.

Roomal. rautakauden löytö-
paikka Laitilassa Valko-
järven rannan mäellä, va-
lokuvattuna etelästä jämi
Lippujoen sillalta. Se osa
rakennuksen perustaa, mikä
"Löytö" (7944) ilmaantui, jää
mäen taakse (sille kantaa mis-
sä miehet seisoo). Tästä
Valkojärveä.

Valok. A. Europaeus
21. 8. 1921.

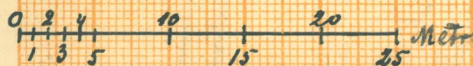
Laitila

Laitilan kylä
 "Kalmistolöytö" roo-
 malaiselta rautaa-
 kaudelta "Valko-
 järven rannan
 mäellä" Haaron
 höyrysaha Oyj:n
 tulevien saha-y:n
 rakennusten paikalla.

Kartta jäljennetty Pilppulan
 Salon kartasta. A. Es. 21. E. 1921.

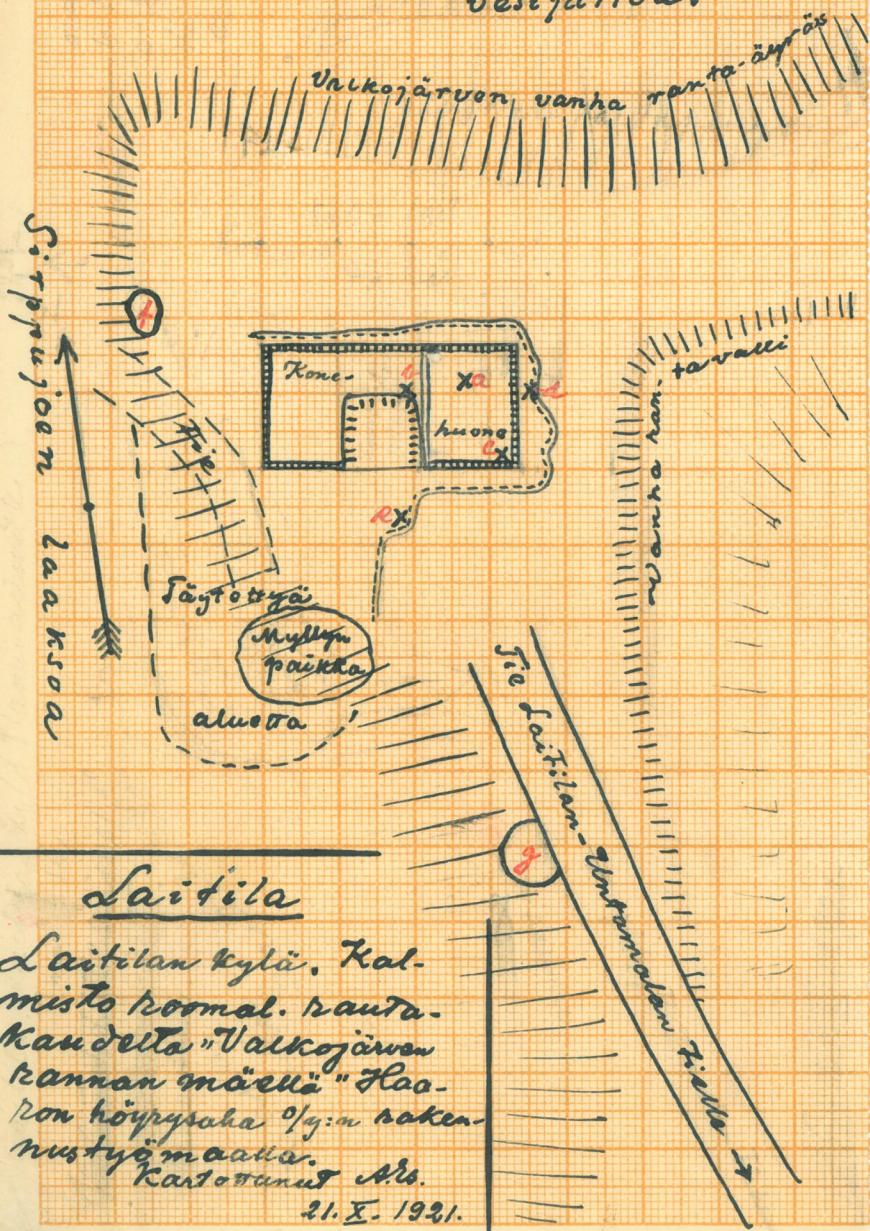
x Usmeiden 7944 löytökohta.

Karta 2

- x_a Esineiden 7944 löytöpaikka
- x_b Häviöte Hyjen hautaamionien paikkoja.
- x_c Säilyneitä hautaamioita

Valkojärven
vesijättöä.

Laitila

Laitilan kylä. Kal-
misto normaal. rauta-
kaudelta "Valkojärven
kannan mäki" Ha-
aron höyryraha o/y:n raken-
nustyömaalla.
Karttojenut A.B.
21. X. 1921.